

חידוד שיטת הראשונים – תגובת ד"ר מלאך

במסגרת חידוד הדברים¹ התייחס הרב הלפרין למאמרי². ברצוני להבהיר מספר נקודות:

א. יש הסכמה בין העורך וביני בהסבר שיטת רש"י ותוספות, ואשר בשיטה זו נוקטים גם הרב"ד (ראה במאמרי, הערה 10) ומרן הבית יוסף.
 ב. החת"ס הבין ברמב"ן וברשב"א כפי שאני הבינתי, שחומרת המום נקבעת לפי הזמן שהיילוד מסוגל לחיות, ולכן הוא מסביר שלפי הראשונים האלו, במקרה של מום שאינו יכול לחיות שלושה חודשים – יודו כולם שנקרא "אינו ראוי לבריאת נשמה" (ראה במאמרי, הערה 11). ואכן כך הבין גם הב"י, שכותב ביו"ד סי' קצד: "ושטו נקוב: כתב הרשב"א דטעמא דטמאה מפני שזה היה ראוי לבריית נשמה, אלא שמא ניקב ושטו לאחר מכאן, וכל שעיקרו ראוי לבריית נשמה אמו טמאה לידה. אי נמי ניקב מתחילתו והרי זה מתחילת תולדתו טריפה אינה חיה, מ"מ ראוי הוא לבריית נשמה וראוי לחיות מעט מ"ב חודש, ע"כ." כלומר, לפי התרוץ הראשון של הרשב"א ניקב ושטו נחשב ולד דשמא ניקב לאחר מכן, אך כל מום קטלני מולד שנוצר עם יצירת הולד גורם לכך שאינו ראוי לבריאת נשמה. ולפי התרוץ השני הדגש הוא על הזמן שהיילוד מסוגל לחיות.

ג. שיטת הרמב"ם אינה ברורה, וכפי שכתבנו גם הרב הלפרין וגם אני במאמרי, היא מתפרשת לכאן ולכאן. הכסף משנה הבין שהרמב"ם למד כשיטת רש"י, כפי שהוא, רבי יוסף קארו, הבין את הסוגיא. (ויש לעיין מדוע הב"י המרבה לצטט את הרשב"א בתורת הבית, לא העלה בדעתו לתרץ את הרמב"ם לפי שיטת הרמב"ן והרשב"א).

ד. אף אם נסביר כהסבר החזו"א כפי שהבינו הרב הלפרין, נשאלת השאלה מה ההגדרה של "בנוי על מתכונת החיים". אני מבין שהכוונה היא שהמבנה האנטומי שלם, לאפוקי מבנה אנטומי שאינו מאפשר חיים, כלומר "מתכונת החיים" פירושו "מתכונת האנשים שמסוגלים לחיות". ואם כן בכל מום על הרופא לתאר את המצב, האם יש פגם כזה במבנה האנטומי, ואם אכן יש פגם כזה במבנה – אינו ולד. מובן שההחלטה הסופית תובא לפני הרב, אשר הוא הפוסק, כפי שנאמר: "ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע" ואמרו "וחכמים שאלו לרופאים".

בברכה

ד"ר דניאל מלאך

1. לעיל עמ' 71-72.

2. לעיל עמ' 56-70.